

ENVIRONMENTÁLNE ŠKODY

**Zákon NR SR č. 359/2007 Z.z.
o prevencii a náprave environmentálnych škôd**

Centrum starostlivosti o mestské životné prostredie
pracovisko Prievidza

december 2010

Východiská

Smernica EP a R 2004/35/ES

**o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd (EŠ)
zo dňa 21.4.2004**

a zmeny:

Smernica EP a R 2006/21/ES zo dňa 11.4.2006

Smernica EP a R 2009/31/ES zo dňa 5.6.2009

Právne predpisy EÚ – Smernice a nariadenia ES

Právne predpisy Slovenskej republiky

súvisiace so Zákonom č. 359/2007 Z.z.

Zákon č. 364/2004 Z.z. v znení zákona č. 384/2009 Z.z.

Zákon č. 543/2002 Z.z. a jeho novela zákon č.117/2010 Z.z.

a ďalšie ...

[www.enviroportal.sk/ Environmentálne škody / legislatíva](http://www.enviroportal.sk/Environmentálne_škody/legislativa))

Princípy, zásady, ciele

- **zastavenie straty biodiverzity**
- **znečisťovateľ platí**
- **prevencia environmentálnych škôd**
- **náprava environmentálnych škôd v každom prípade**
- **povinné zabezpečenie finančného krytia zodpovednosti**
- **minimalizácia dopadov na ŽP**

Environmentálne riziká

Environmentálna škoda

nie je akékoľvek poškodenie ŽP, ale len škoda na chránených druhoch a chránených biotopoch, na vode a na pôde, spôsobená pracovnou činnosťou prevádzkovateľov (Zákon č.359/2007 Z.z.)

Environmentálna záťaž

je znečistenie územia spôsobené činnosťou človeka, ktoré predstavuje závažné riziko pre ľudské zdravie alebo horninové prostredie, podzemnú vodu a pôdu, s výnimkou environmentálnej škody (Zákon č.384/2009 Z.z. vodný zákon)

Závažná priemyselná havária

je udalosť, akou je najmä nadmerná emisia, požiar alebo výbuch s prítomnosťou aspoň jednej alebo viacerých vybraných nebezpečných látok, ktorá vyplýva z nekontrolovateľného vývoja v prevádzke ktoréhokoľvek z podnikov, na ktoré sa vzťahuje tento zákon a ktorá vedie bezprostredne alebo následne k vážnemu poškodeniu alebo ohrozeniu zdravia ľudí, životného prostredia alebo majetku v rámci podniku alebo mimo neho (Zákon č. 261/2002 Z.z., v znení zákona č.277/2005 Z.z. zákon o ZPH)

Zákon NR SR č. 359/2007 Z.z.

**o prevencii a náprave environmentálnych škôd
a o zmene a doplnení niektorých zákonov**

Účinnosť: od 1.9.2007

Zákon upravuje - §1, ods.1

- **práva a povinnosti prevádzkovateľov**
pri prevencii a náprave environmentálnych škôd
vrátane znášania nákladov s tým spojených
- **úlohy orgánov štátnej správy** pri prevencii a
náprave
- **zodpovednosť za porušenie povinnosti podľa**
tohto zákona

Zákon sa vzťahuje - §1, ods.2

ENVIRONMENTÁLNU ŠKODU a BHEŠ

**spôsobenú pracovnými činnosťami prevádzkovateľa,
bez ohľadu na zavinenie (objektívna zodpovednosť):**

- 1. prevádzkovanie zariadení IPKZ**
- 2. zber, preprava, zhodnocovanie a zneškodňovanie odpadov**
- 3. cezhraničný pohyb odpadov**
- 4. vypúšťanie odpadových vôd a znečisťujúcich látok do povrchových vôd a injektáž ZL do podzemných vôd, odber a vzdúvanie vody**
- 5. preprava nebezpečného alebo znečisťujúceho tovaru cestnou, železničnou, vodnou alebo leteckou dopravou**
- 6. prevádzkovanie VZZO, spaľovní odpadov a zariadení na spoluspaľovanie odpadov**

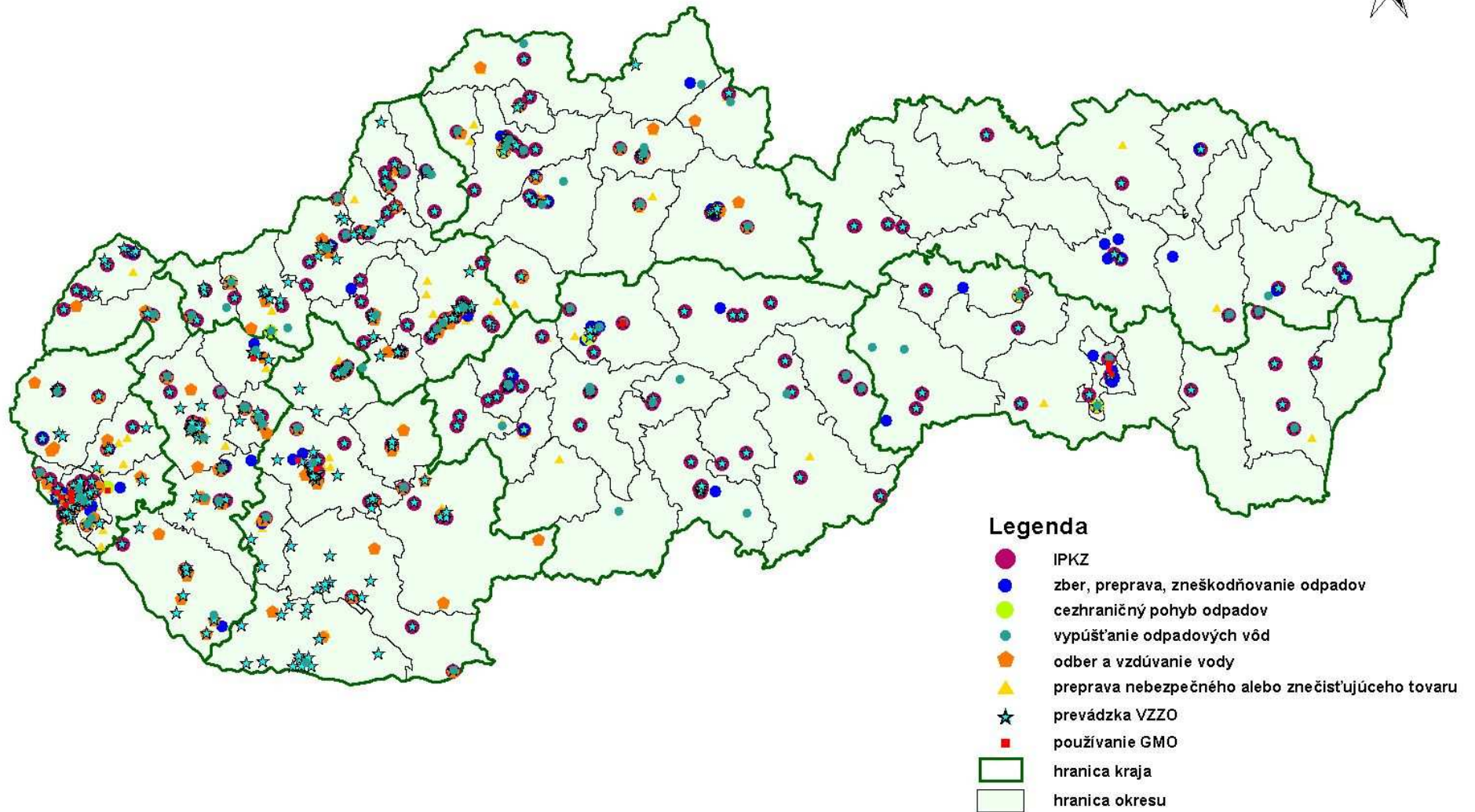
Zákon sa vzťahuje - §1, ods.2

7. výroba, používanie, uskladňovanie, spracúvanie, plnenie, uvoľňovanie do ŽP a vnútropodniková preprava
 - nebezpečných chemických látok a NCH prípravkov
 - prípravkov na ochranu rastlín
 - biocídnych výrobkov
8. používanie a zámerné uvoľňovanie GMO
9. nakladanie s ťažobným odpadom
 - § 3 Zákona č.514/2008 Z.z. o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu

ENVIRONMENTÁLNU ŠKODU a BHEŠ (§1, ods.3)

na chránených druhoch a chránených biotopoch NATURA 2000 spôsobenú zavineným konaním prevádzkovateľa, vykonávajúceho inú pracovnú činnosť

Mapa prevádzkovateľov podľa pracovných činností, na ktorých sa vzťahuje Zákon č. 359/2007 Z.z.

Zákon sa nevzťahuje - §1, ods.4

ENVIRONMENTÁLNU ŠKODU a BHEŠ spôsobenú

- vojnou alebo vojnovým stavom
- prírodným javom výnimočnej, neovplyvniteľnej a neodvrátiteľnej povahy
- činnosťou s jadrovým rizikom
- znečistením difúzneho charakteru

NA ČINNOSTI, ktorých (§1, ods. 5)

- hlavným účelom je slúžiť obrane štátu al. medzinárod. bezpečnosti
- výlučným účelom je ochrana pred živelnými pohromami

NA ŠKODU (§1, ods. 6)

- ak od emisie, udalosti alebo havárie uplynulo viac ako 30 rokov

Základné pojmy - § 2

Škoda

je merateľná nepriaznivá zmena prírodného zdroja alebo merateľné zhoršenie funkcií prírodného zdroja

Bezprostredná hrozba environmentálnej škody

je dostatočná pravdepodobnosť, že v blízkej budúcnosti môže dôjsť k EŠ

Environmentálna škoda na prírodných zdrojoch

- na chránených druhoch a chránených biotopoch EV a ÚEV
- na vode
- na pôde

Environmentálna škoda nezahŕňa škodu na majetku, ani škodu na zdraví.

Základné pojmy - § 2

Environmentálna škoda na NATURA 2000

je škoda, ktorá má závažné nepriaznivé účinky na dosahovanie alebo udržiavanie priaznivého stavu ochrany s výnimkou už skôr identifikovaných nepriaznivých účinkov vzniknutých následkom konania prevádzkovateľa, na ktoré bol výslovne oprávnený v súlade s osobitným predpisom

- **chránených druhov rastlín EU významu**
Príloha č. 5 a príloha č. 6 časť A vyhlášky MŽP SR č. 24/2003 Z.z.
- **chránených druhov živočíchov EU významu a sťahovavé vtáky a ich chránené biotopy, na kt ochranu sa vyhlasujú chr. úz. (CHVÚ)**
(§ 2 ods. 2 písm. x) zákona č. 543/2002 Z. z., príloha č. 4 časť A a časť B vyhl. č.24/2003 Z.z. v znení vyhlášky č.492/2006 Z.z. a vyhl.č.579/2008 Z.z
- **chránených biotopov EU významu – SKÚEV (v sieti NATURA a vo voľnej krajine)**
Rozh. Kom. z 13.11.2007 - zoznam lokalít ÚEV v panón. BGR, ÚV EÚ L12/678
Rozh. Kom. z 25. 1.2008 - zoznam lokalít ÚEV v alp. BGR, ÚV EÚ L77/106

Základné pojmy - § 2

Environmentálna škoda na vode

- je škoda na vode, ktorá má závažné nepriaznivé účinky na ekolog., chemický alebo kvantitatívny stav vôd alebo na ekologický potenciál vôd s výnimkou nepriaznivých účinkov ustanovených v osobitnom predpise - §16 ods. 5 zákona č. 364/2004 Z.z.(vodný zákon) v zn. zák.č. 384/2009 Z.z
 - a) dočasné zhoršenie stavu vodných útvarov v dôsledku výnimočných prírodných vplyvov alebo iných nepredvídateľných okolností, najmä povodní, dlhodobého sucha alebo mimoriadneho zhoršenia kvality vôd
 - b) zmena fyzikálnych vlastností útvarov povrchových vôd alebo zmena úrovne hladiny útvarov podzemných vôd
 - c) zhoršenie stavu útvarov povrchových vôd z veľmi dobrého stavu na dobrý stav v dôsledku nových trvalo udržateľných rozvojových činností
- pre účely uvedeného zákona sa pod pojmom voda rozumejú všetky vody podľa osobitného predpisu
 - § 3 – Rozdelenie vôd, zákon č. 364/2004 Z.z. v znení zák. č. 384/2009 Z.z.

Základné pojmy - § 2

Environmentálna škoda na pôde

- je škoda spočívajúca v znečistení pôdy, ktoré predstavuje **závažné riziko nepriaznivých účinkov na zdravie ľudí** v dôsledku ich priameho alebo nepriameho zavedenia látok, prípravkov, organizmov al. mikroorganiz. na pôdu, do pôdy al. pod jej povrch
 - § 2 písm. c) zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zm.a dopl. n.z. a jeho novela č. 132/2010 Z.z.

„determinanty zdravia sú faktory určujúce zdravie, ktorými sú životné prostredie, pracovné prostredie, genetické faktory, zdravotná starostlivosť, ochrana a podpora zdravia a spôsob života“

- pre účely uvedeného zákona sa pod pojmom pôda rozumejú všetky poľnohospodárske pôdy, lesné pozemky, zastavané plochy a nádvorá a ostatné plochy
 - § 2 písm. b) zákona č. 220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní PP, v zn. z.č.219/2008 Zz.
 - § 3 zák. č.326/2005 Z.z. (zákona o lesoch)
 - § 9 písm. g), i), j) zákona č.162/1995 Z.z. v zn. zák.č.326/2005 Z.z.(z. o lesoch)

Základné pojmy - § 2

Základný stav

je stav prírodného zdroja a jeho funkcií v čase vzniku environmentálnej škody, ktorý by existoval, keby nedošlo k EŠ, odhadnutý na základe dostupných informácií

Obnova

návrat poškodených prírodných zdrojov do základného stavu

Preventívne opatrenie

reakcia na udalosť, konanie na bezprostrednú hrozbu EŠ, ktorej účelom je takejto škode predísť alebo ju minimalizovať

Nápravné opatrenie

opatrenie na zmiernenie následkov poškodených prírodných zdrojov alebo funkcií, t.j. obnova, regenerácia alebo ich nahradenie

Základné pojmy - § 2

Priaznivý stav chráneného biotopu

je stav, keď jeho prirodzený areál a plocha sú stabilné alebo sa zväčšujú a stav jeho typických druhov je priaznivý

Priaznivý stav chráneného druhu

prirodzený areál CHD sa nezmenšujú, dynamika populácie nasvedčuje, že druh sa dlhodobo udržiava ako životaschopný prvok

Závažnosť nepriaznivých účinkov na CHD a CHB sa určuje a posudzuje na základe základného stavu a kritérií – príl. č.1 zákona č.359/2007 Z.z.

Závažnosť nepriaznivých účinkov na vode – podľa programov monitorovania kvality vôd v zraniteľných obl. – príl. č.2 zákona o vodách a NV č. 269/2010 Z.z.

Závažné riziko nepriaznivých účinkov na zdravie ľudí

v dôsledku znečistenia pôdy sa určuje podľa zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zm.a dopl. n.z. a jeho novela č. 132/2010 Z. z.

Základné pojmy - § 2

Prevádzkovateľ

PO / FO, ktorá vykonáva alebo riadi pracovnú činnosť

Pracovná činnosť

činnosť vykonávaná v rámci hospodárskej činnosti, obchodu alebo podnikania bez ohľadu na jej súkromnú, alebo verejnú povahu, ziskový, či neziskový charakter

Náklady

náklady na zabezpečenie účinnej prevencie a nápravy EŠ, vrátane nákladov na ich posúdenie – súvisiaca administratíva, právne služby, zber údajov, monitorovanie postihnutého alebo ohrozeného miesta

Preventívna a nápravná činnosť - § 3

prevádzkovateľ

- je povinný predchádzať vzniku environmentálnej škody a bezprostrednej hrozbe environmentálnej škody
- je zodpovedný za EŠ a BHEŠ, ktorú spôsobil pracovnou činnosťou podľa § 1 ods. 2 a 3
- je zodpovedný za posúdenie BHEŠ a vzniku EŠ a v prípade pochybností pri posúdení môže využiť konzultáciu formou Žiadosti
- využitie konzultácie nezbavuje prevádzkovateľa povinnosti konať

Preventívne opatrenia (PO) - § 4

prevádzkovateľ je povinný

- posúdiť BHEŠ
- bezodkladne prijať a vykonať preventívne opatrenia
- bezodkladne oznámiť úradu okolnosti konkrétneho prípadu, keď aj napriek vykonaným opatreniam neodstráni bezprostrednú hrozbu env. škody
- oznámiť potrebné údaje ministerstvu v prípade ohrozenia územia iného štátu

príslušný úrad je oprávnený

- požadovať od prevádzkovateľa informácie o BHEŠ
- uložiť rozhodnutím prevádzkovateľovi prijať a vykonať PO
- sám prijať a vykonať PO, ak si prevádzkovateľ neplní povinnosti, nie je prevádzkovateľ známy, nemá právneho nástupcu, nie je povinný znášať náklady na PO

Nápravná činnosť - § 5

v prípade vzniku environmentálnej škody

prevádzkovateľ je povinný

- bezodkladne oznámiť jej vznik
- prijať a vykonať zmierňujúce opatrenia
- vypracovať návrh NO
- podať žiadosť o schválenie návrhu NO
- vykonať analýzu rizík v prípade EŠ na pôde

príslušný úrad je oprávnený

- požadovať informácie od prevádzkovateľa o EŠ
- rozhodnutím uložiť prevádzkovateľovi prijať a vykonať NO, vrátane zmierňujúcich OP
- prijať a vykonať NO, ak si prevádzkovateľ neplní povinnosti, nie je prevádzkovateľ známy, nemá právneho nástupcu, nie je povinný znášať náklady na NO

Náprava environmentálnej škody - § 6

Cieľom nápravy EŠ

- na chránených druhoch, chránených biotopoch a na vode je obnova ŽP do základného stavu (ZS)
- odstránenie závažných rizík nepriaznivých účinkov na zdravie
- na pôde - zabezpečiť odstránenie znečistenia pôdy tak, aby nepredstavovala závažné riziko nepriaznivých účinkov na zdravie

Cieľ sa dosahuje prostredníctvom náprav:

Primárna náprava - PN (§ 7)

je obnova prírodných zdrojov a ich funkcií do základného stavu

Doplnková náprava (§ 8)

sa vykonáva, ak sa PN nedosiahla obnova poškodených prírodných zdrojov alebo ich funkcií

Kompenzačná náprava (§ 9)

sú nápravné opatrenia, ktoré sa prijímu na kompenzáciu dočasných strát prírodných zdrojov alebo ich funkcií

Náprava EŠ na pôde (§ 10)

sa vykonáva na základe analýzy rizík - zodpovedá prevádzkovateľ

Znášanie nákladov - § 11

Prevádzkovateľ znáša náklady

- na preventívne opatrenia a nápravné opatrenia prijaté podľa tohto zákona
- vykonaním preventívnych opatrení príslušným orgánom alebo nápravných opatrení podľa tohto zákona nie je dotknutá zodpovednosť prevádzkovateľa za znášanie nákladov na tieto opatrenia

Príslušný orgán

na základe žiadosti prevádzkovateľa rozhodne, že prevádzkovateľ nie je povinný znášať náklady na preventívne opatrenia, ak preukáže, že EŠ alebo bezprostredná hrozba EŠ

- bola spôsobená treťou osobou
- vznikla v dôsledku splnenia záväzného príkazu, pokynu alebo povolenia na vykonávanie pracovnej činnosti vydaného orgánom verejnej správy pred vznikom EŠ

Znášanie nákladov - § 11

Prevádzkovateľ nie je povinný znášať náklady na nápravné opatrenia alebo ich časť, ak preukáže, že environmentálna škoda vznikla v dôsledku:

- emisie alebo udalosti povolenej v oprávnení na vykonávanie pracovnej činnosti
- emisie, činnosti alebo akéhokoľvek spôsobu použitia výrobku pri výkone činnosti, pri ktorom prevádzkovateľ preukáže, že ho na základe stavu poznatkov vedy a techniky v čase, keď došlo k emisii alebo keď bola činnosť vykonaná, nemohol považovať za také, ktoré by mohlo spôsobiť environmentálnu škodu

Znášanie nákladov - § 11

Prevádzkovateľ nie je povinný znášať náklady na nápravné opatrenia alebo ich časť, ak preukáže, že environmentálna škoda vznikla v dôsledku:

- konania tretej osoby,
- splnenia záväzného príkazu, pokynu orgánu verejnej správy, alebo povolenia na vykonávanie pracovnej činnosti vydaného orgánom verejnej správy vydaného orgánom v čase pred vznikom EŠ

Náhrada nákladov §12

Príslušný orgán rozhodne :

- o výške nákladov na preventívne, alebo nápravné opatrenia, ktoré je prevádzkovateľ povinný nahradiť, ak príslušný orgán konal sám
- ak je prevádzkovateľ v konkurze
- či má prevádzkovateľ nárok na náhradu nákladov

Finančné krytie zodpovednosti - §13

účinnosť od 1.7.2012

povinnosť prevádzkovateľov

- zabezpečiť finančné krytie svojej zodpovednosti počas celej doby trvania pracovnej činnosti (objektívna zodpovednosť)
- od 1.7.2012
- najneskôr do 100 dní od povolenia pracovnej činnosti musí prevádzkovateľ preukázať úradu spôsob finančného krytia
- od 1.7.2012

výška finančného krytia

- musí zodpovedať výške predpokladaných nákladov na nápravnú činnosť, vrátane analýzy rizika a nákladov na NO na odstránenie EŠ

Orgány štátnej správy - § 15 na úseku prevencie a nápravy EŠ

- **MŽP SR – ústredný orgán štátnej správy**
- **Krajské úrady ŽP – druhostupňový orgán**
- **Obvodné úrady ŽP – prvostupňový orgán**
- **SIŽP – štátny dozor**
 - prvostupňový orgán pre prevádzky IPKZ
- **Dotknuté orgány :**
 - pozemkový úrad
 - lesný úrad
 - kataster nehnuteľností
 - úrad verejného zdravotníctva

Informačný systém prevencie a nápravy environmentálnych škôd - § 20

- **sa zriaďuje na zabezpečenie zhromažďovania údajov a poskytovania informácií na úseku prevencie a nápravy environmentálnych škôd**

Účinnosť - od 1. januára 2008

Konzultácie - § 24

Prevádzkovateľ

- má možnosť úrad požiadať o konzultáciu – písomne, jej podanie je spoplatnené

Príslušný orgán

- sa vyjadrí ku konzultácii, či došlo k bezprostrednej hrozbe EŠ, alebo či vznikla environmentálna škoda
- vyžiada si vyjadrenie dotknutých orgánov
- vydá písomné stanovisko v lehote do 60 dní

Účastníci konania § 25

- **prevádzkovateľ**
- **vlastník, správca, alebo nájomca nehnuteľnosti**, dotknutí EŠ
- **obec**
- **fyzická, alebo právnická osoba** priamo dotknutá environmentálnou škodou
- **mimovládna organizácia**, ktorá podala oznámenie, ak sa preukáže, že jej konanie bolo opodstatnené a zároveň písomne oznámi záujem zúčastniť sa na konaní – najneskôr do 7 dní

Oznámenie - § 26

- ak má ktokoľvek podozrenie, že došlo k EŠ, môže podať príslušnému orgánu oznámenie, aby začal konať
- oznámenie musí byť doložené relevantnými informáciami, údajmi a skutočnosťami podporujúcimi zistenia o vzniku environmentálnej škody
- oznamovateľ je v ďalšom konaní zúčastnenou osobou (nie účastníkom konania)

Príslušný orgán

- preskúma oznámenie a požiada prevádzkovateľa o vyjadrenie
- ak sa preukáže, že nedošlo k EŠ – PO odloží oznámenie záznamom a upovedomí oznamovateľa
- ak sa preukáže, že došlo k EŠ – PO začne nápravnú činnosť a písomne upovedomí oznamovateľa

Konania - § 27 – § 31

Podľa zákona o správnom konaní

- **konanie o uložení PO a NO**
- **konanie o schválení návrhu NO**
- **konanie o znášaní nákladov**
- **konanie o určení rozsahu podielu na vzniku EŠ**
- **konanie o náhrade nákladov**

Výnimky

- **požadovanie doplňujúcich informácií**
- **konzultácie**
- **oznámenie**

Prechodné ustanovenia - § 34

Tento zákon sa nevzťahuje na

- škodu spôsobenú emisiou, udalosťou, alebo haváriou, ktorá vznikla pred účinnosťou tohto zákona
- škodu spôsobenú emisiou, udalosťou, alebo haváriou, ktorá síce vznikla po dni účinnosti tohto zákona, ale bola spôsobená činnosťou, ktorá bola vykonaná pred dňom účinnosti tohto zákona

Implementácia Zákona č. 359/2007 Z.z.

- **Štatistické zisťovanie údajov o EŠ**
- **Statická webová stránka**
- **Informačný systém PaNEŠ**
- **Dokumenty a Manuály**
- **Informovanosť**

ŠKODY V MINULOSTI - NATURA 2000

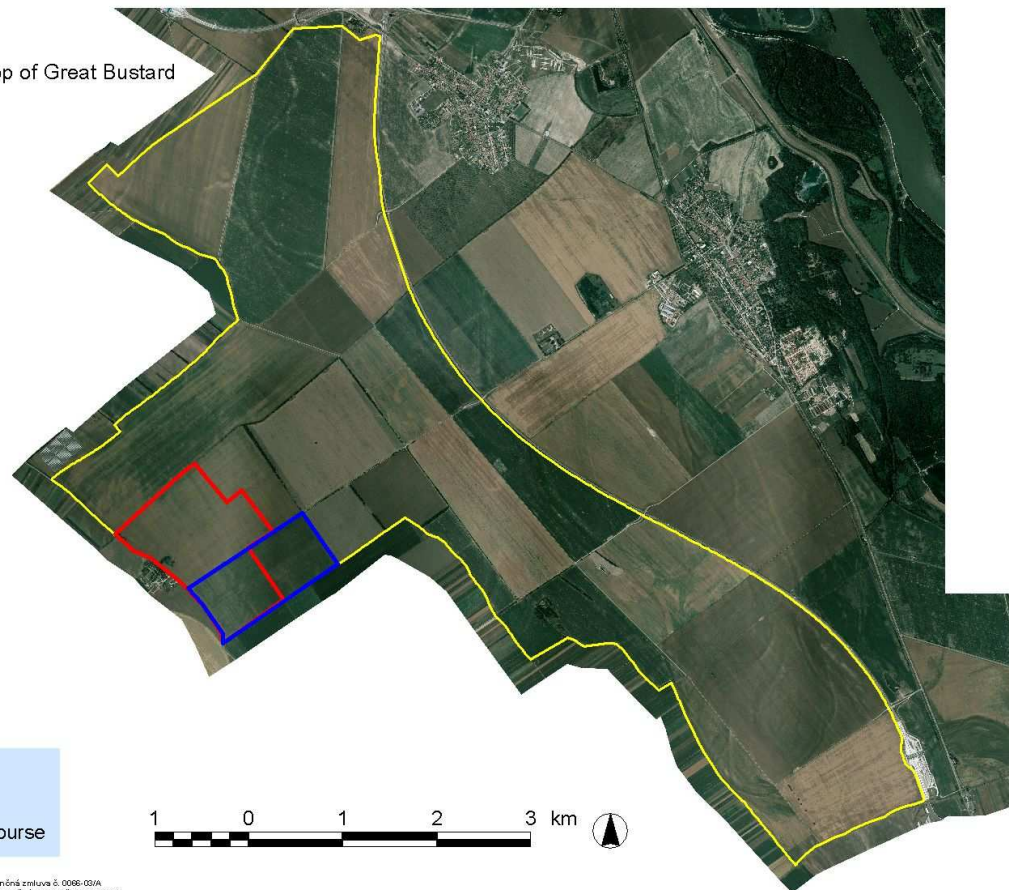
- havária rumunskej výletnej lode
- lokalita: k.ú. Sap (okres Dunajská Streda)
- 2.10.2005
- olej, nafta

ŠKODY V MINULOSTI - NATURA 2000

- nezákonné rozoranie **70 ha plochy v CHVÚ Sysľovské polia**
- lokalita: v k.ú. mestských častí Rusovce, Jarovce a Čunovo
- 8.11.2005
- **zánik** hniezdnej lokality dropa fúzatého
- zdroj: SOS, J. Chavko

Map 1:
Location of destroyed biotop of Great Bustard
and planned Golf Course
in SPA Sysľovske fields

- ☐ SPA Sysľovske fields
- ☐ Destroyed fallow
- ☐ Area for planned Golf Course

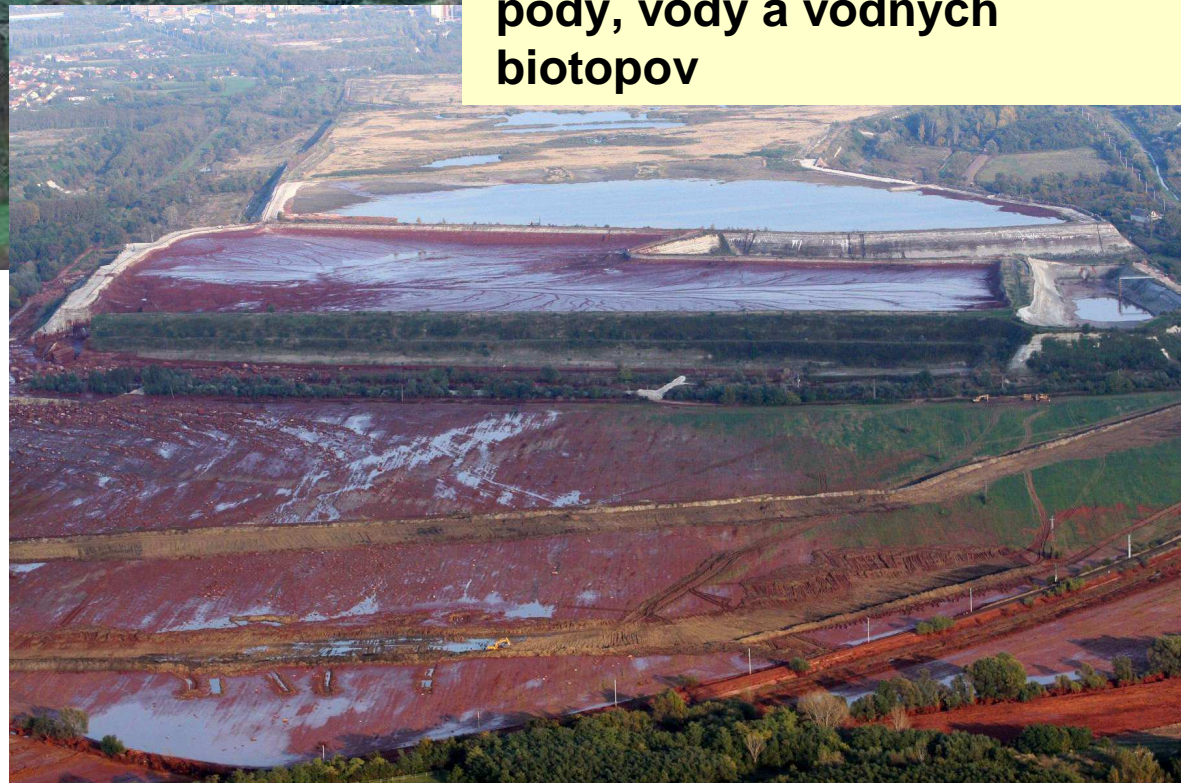
ENVIRONMENTÁLNE ŠKODY V SÚČASNOSTI (MR, mesto Ajka)

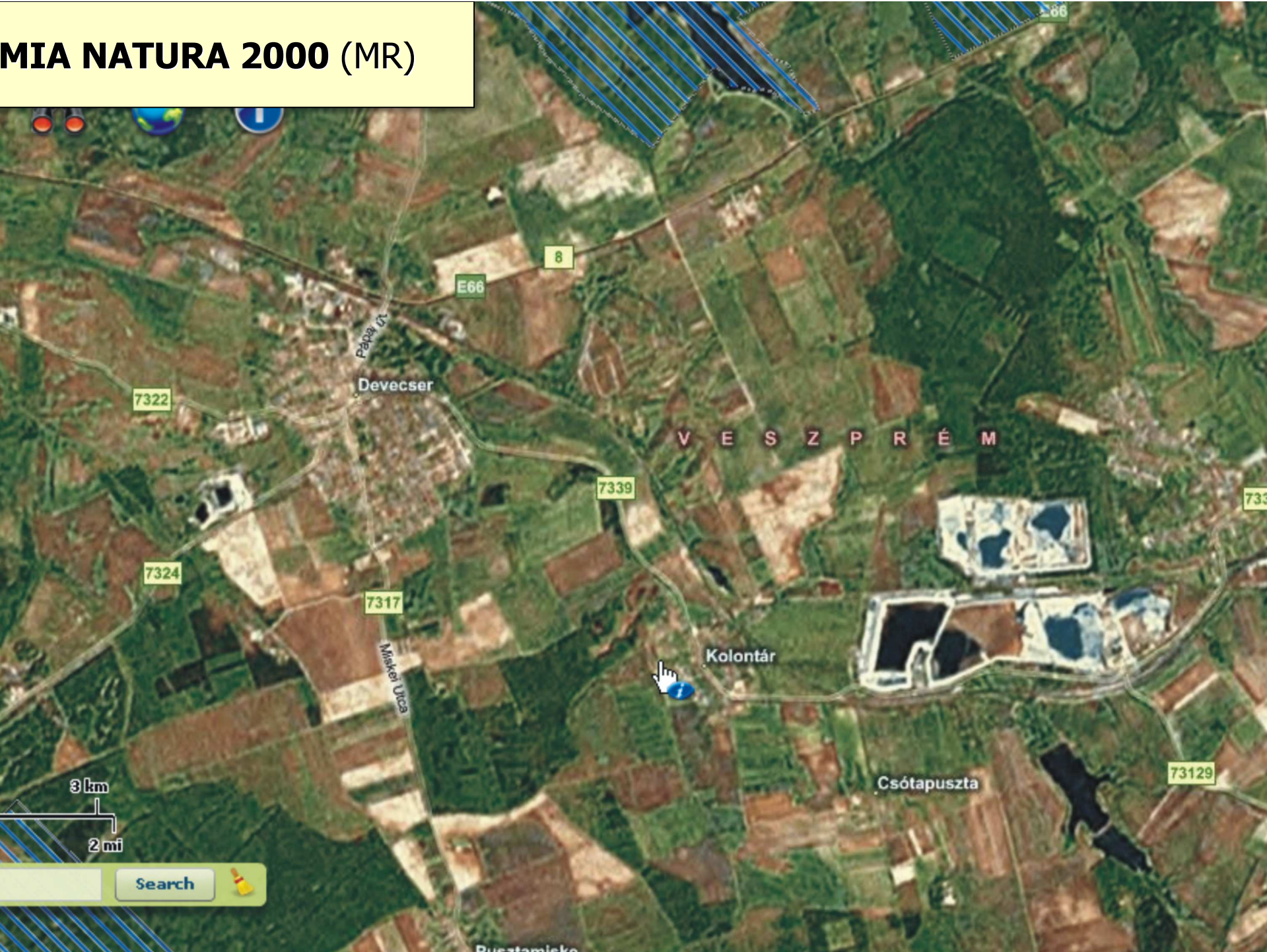
Ekologická katastrofa
4.10.2010

lokality: Maďarská republika
7 obcí, 40 km², 1 M m³ č.kalu

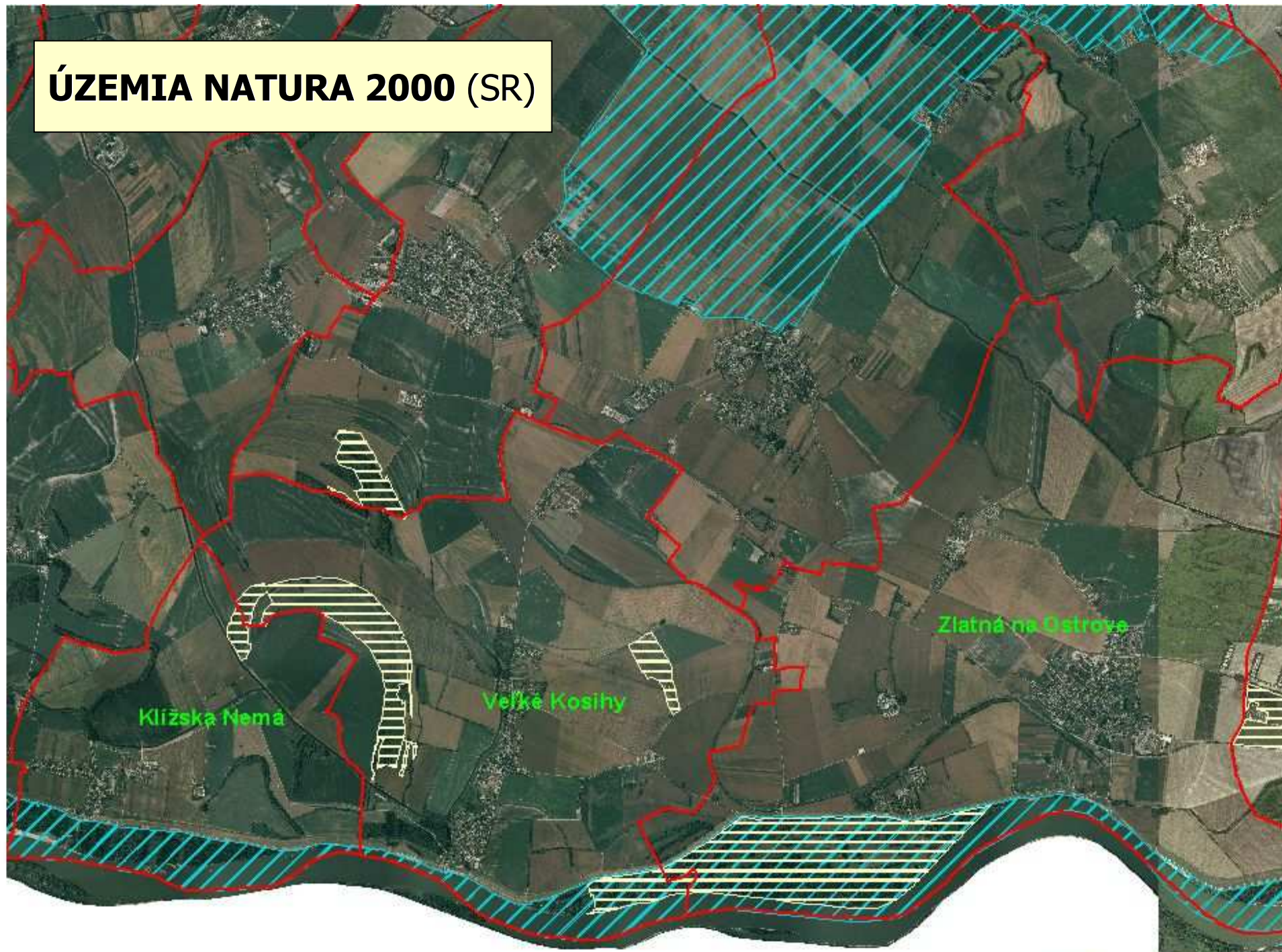
straty na životoch
poškodenie zdravia ľudí,
pôdy, vody a vodných
biotopov

MIA NATURA 2000 (MR)

ÚZEMIA NATURA 2000 (SR)

Ďakujem za pozornosť
enviskody@sazp.sk